

"Mentre hi hagi am

Estem en una nova etapa daurada del bolero?

—Sí. Podem parlar en aquests termes. Però podíem parlar de la desena època daurada perquè en els trenta anys que fa que em dedico al bolero he conegut unes quantes revifalles del gènere. Mai havia estat com ara, però, perquè hi ha un seguit de factors que han contribuït a l'actual febre pel bolero.

—Quins serien?

—En primer lloc les responsables han estat un seguit de pel·lícules de l'Almodóvar, del Bigas Luna, i d'uns altres que han inclòs boleros en les seves bandes sonores. El segon factor ha estat la promoció directa i indirecta que d'aquest tipus de música han començat a fer els mitjans de comunicació, sobretot les ràdios. En començar-se a sentir més aquesta música, el jovent, que és qui mou en definitiva les tendències musicals, ha pogut decidir si li agrada o no el bolero perquè l'ha pogut sentir. S'ha demostrat que a una franja important d'aquest jovent els agrada. Amb tot això s'ha posat el bolero al capdamunt, més que mai. Una prova d'aquesta efervescència ha estat que molts músics han adoptat el gènere. Luz Casal n'és un bon exemple: una rockera que ara canta boleros.

—La influència d'un cert retorn al romanticisme també hi deu haver influït.

—Exacte. Jo sempre dic que els boleros són històries de veritat perquè la gent s'identifica amb la lletra, hi veu una connexió amb el que viu o ha viscut. D'aquí la importància de les paraules en un bolero, una cosa que jo sempre he subratllat perquè realment els boleros expliquen el que a la gent ens passa tot sovint en l'amor.

—La tornada de la gent al bolero sembla que duri, no ha estat cosa d'una temporada.

—Quan fa tres o quatre anys es va produir la revifalla tothom es pensava que duraria un estiu pel cap baix, però la cosa ha anat a més. Per mi, que fa trenta anys que canto boleros, ha estat una alegria.

—Aquesta revifalla va néixer als Estats Units, quan va començar la febre pels ritmes llatins.

—Sí i de rebot a tot Europa es va posar de moda tot el que és llatí. Era insòlit anar a Holanda i sentir Juan Luis Guerra. Però jo insistiria molt en la importància de la promoció que s'ha fet des de moltes bandes perquè totes les tendències en música han d'anar ben promocionades per arribar al públic.

Moncho duu el bolero enganxat a l'ànima. N'ha cantat tants que fins i tot quan parla gronxa una mica la veu, com si el ritme mai l'abandonés. Després de trenta anys dedicat a aquest gènere és considerat el rei. Després del seu primer disc en català, ara més que mai, demana que s'escriguin boleros en català.

—Tornant a la qüestió de les lletres, és evident que el que diuen ara els boleros és diferent al que deien fa uns anys. Tu mateix en les teves cançons parles de l'orgasme i la masturbació.

—En èpoques de censura ja se sap com anaven les coses. Jo recordo que en les meves primeres gravacions hi havia força cançons prohibides que no podien sonar per ràdio. I et diré més, perquè fos impossible que algú les posés en antena, els discos estaven ratllats expressament.

—Quines eren les prohibides?

—Moltes i per rucades. A la "Historia de un amor" hi havia un tros que deia "porque Dios me hizo quererte" i això no m'ho deixaven dir, imagina't. Ja no et parlo de qualsevol imatge que donés a entendre res relacionat amb el sexe, era impossible. Aleshores solament es podia cantar "qué bonitos ojos tienes bajo la luz de la luna", etc. Però mai, per exemple, "cómo me gusta rozarte la piel en la cama". Això feia difícil que les lletres fossin més directes, més properes a les experiències de la gent. Avui, gràcies a Déu, es poden dir totes aquestes coses i el bolero pot ser més autèntic.

—Hi ha més sexe, doncs, en els boleros d'ara?

—Sí. Els autors que jo canto escriuen unes lletres on el sexe hi és present de manera central, perquè l'amor comporta el sexe, naturalment. Són dues coses que van lligades.

—A banda de la renovació de les lletres, en els teus boleros hi ha hagut una renovació instrumental. Quins han estat els elements principals d'aquesta renovació?

—El bolero que abans es feia era del tipus dels Panchos, un bolero més clàssic, el bolero de les Antilles. Jo he anat afegint instruments a aquesta base. Per exemple, en el disc que he fet en català sobre peces del Serrat hi he incorporat un acordió, unes mandolines. Uns instruments que no s'havien associat mai a aquests ritmes.

—I instruments electrònics?

—Sí, també n'utilitzo. I també per motius de producció. Avui dia, posar una corda de veritat en un enregistrament val molts calers, a banda que la corda s'acostuma a posar a Londres perquè aquí encara és més car. Així doncs, molts cops la corda que es posa és "de màquina", i la veritat és que els resultats són boníssims. Tot i que jo tinc molt clar que on hi ha una corda de veritat, la corda enllaunada no s'hi pot comparar. Però una corda de

or hi haurà boleros"

ARXIU

veritat són, com a mínim, trenta o quaranta músics, i això encareix el disc, és clar.

—*El teu disc Paraules d'amor t'ha acostat a un públic català que potser no et coneixia o bé que per aquest fet se t'ha apropiat. Ho has notat?*

—Sí, moltíssim. Hi havia gent que potser pel meu aspecte i per la meua manera de cantar es pensaven que era sud-americà

—*O cubà, que una temporada vas anar una mica de cubà...*

—Sí, això va ser als meus inicis, quan participava en una revista i m'anunciaven com Moncho Batista, el Ciclón Cubano, una cosa que ara fa gràcia, però que aleshores era un element exòtic davant del públic. Però bé, el fet és que tenia una certa fama d'hispanoamericana. Per això una de les raons de fer el disc en català ha estat també reivindicar la meua identitat, que sóc català de pares i avis i besavis catalans. Una altra raó ha estat el públic, que ja feia anys que em demanaven boleros en català. Jo el que no volia era fer versions, perquè crec que es perd essència. Jo sempre havia dit que quan tingués la meitat dels temes pensats i parits en català, els enregistraria i els inclouria als concerts. I dic la meitat perquè essent el primer disc en català he hagut de fer la meitat de temes coneguts i l'altra meitat d'inèdits per allò que amb una meitat de cançons que a la gent li sonen, el disc enganxa més. Aquest cop he tingut la sort de comptar amb autors molt bons que han treballat expressament per a mi. La resposta de la gent ha estat fantàstica. M'aturen pel carrer i em feliciten pel disc en català.

—*Això anima a fer-ne més?*

—Sí, això m'anima a fer, en lloc d'un disc cada any a fer-ne dos, un en castellà i un en català. El *Paraules d'amor* ha estat el disc que s'ha venut millor des que vaig començar. Això em demostra que la gent aquí m'estima i m'anima a seguir.

—*Alguna vegada t'havies queixat que no trobaves autors de bolero catalans.*

—Sí, perquè la música que es feia era més rockera, ningú no pensava a fer boleros o balades per al Moncho. I dic boleros o balades perquè per a mi, l'única diferència entre l'un i l'altra és una percussió llatina als boleros. Però he tingut la gran sort que l'Albert Pla s'ha posat a compondre per a mi o el Serrat, que per primer cop ha fet una cançó per a un altre cantant que no és ell mateix. He tingut també el Bardají, i comptar amb tota aquesta gent, que té nom en el món de la composició, ha estat un plaer per a mi.

"El bolero que abans es feia era del tipus dels Panchos, un bolero més clàssic. Jo he anat afegint instruments a aquesta base."

ARXIU

—El català és una bona llengua per parlar d'amor?

—Sí i tant. Però en aquest disc jo vaig patir una mica perquè això realment funcionés, tot i que vaig comptar amb l'ajut desinteressat del Serrat. Tenia certa por per mi mateix, que parlo el català del carrer però que mai m'havia enregistrat cantant en català. Però no m'ha costat gens. I et diria que el català té una fonètica i una mesura que encaixa molt bé, és molt dolç per parlar d'amor.

—Defineix el bolero?

—És una cançó d'amor, de desamor, de gelosia i d'encabronament. Així a grans trets.

—I surt per la necessitat mateixa de dir tot això?

—Sí, però sobretot pel desamor. Tant de bo tothom que estima fos estimat també però la majoria de vegades no és així. Aquesta persona que pateix és qualsevol de nosaltres. Qui no ha tingut un amor no correspost, baralles, reconciliacions?

—En resum, allò que has dit tu algun cop, que mentre hi hagi amor hi haurà boleros.

—Exacte. A més, quan una persona està enamorada no vol músiques estridents, vol coses suaus.

—Has dit més d'un cop que cantes per a la dona. Cantes a una dona concreta?

—Jo penso en la dona en general. La meua font d'inspiració són les dones. Les meves cançons sempre estan dedicades a les dones.

—Totes les dones són iguals?

—No, no. Jo, encara que canto cançons masclistes, no m'he considerat mai masclista. El que passa és que els boleros, la majoria, fan quedar malament les dones.

"Jo, encara que canto cançons masclistes, no m'he considerat mai masclista. El que passa és que els boleros, la majoria, fan quedar malament les dones."

anys que ara la gent em reconegui és força normal.

—A banda de Lucho Batica, d'on has tret la teua formació?

—Lorenzo González, Machín, els Panchos, Olga Villot, la Lupe.

—Com estan les teves relacions amb Cuba?

—Igual de malament que fa 14 anys, que és el temps que fa que no hi vaig. Jo vaig tenir un problema allí de resultes d'una cançó que incloïa versos de José Martí. Jo creia que aquells versos, el poble cubà me'ls agrairia i així va ser, però un sector anomenat Nova Trova Cubana, pròxim a Castro, em van voler vetar per l'èxit que havia aconseguit. A més, jo no vaig voler fer cap manifestació o declaracions a favor del règim i això tampoc no va agradar. Després d'haver cantat aquesta cançó dels versos de Martí al festival de Varadero va venir a veure'm el ministre de Cultura i em va dir que m'havia de disculpar per televisió pel fet d'haver utilitzat versos d'un heroi nacional. Allò no em va agradar i vaig dir que no tornaria a l'illa mentre hi hagués el règim castrista. I tant de bo ho hagués fet abans perquè vaig descobrir després que a Miami, Puerto Rico, etc., no era gaire ben vist perquè havia estat molts cops a Cuba i em consideraven pro-Castro.

—Un gitano que canti boleros sobta?

—La gent funciona per etiquetes. I això és dolent. És considerava que un gitano havia de cantar flamenc o rumbes. Al llarg de molt de temps he hagut de treballar contra aquestes etiquetes. I sobretot a Sud-amèrica on es creien que un gitano no podia cantar com ells.

Xènia Bussé